

ПОЛИТИКА

СУТРА

Београд, недеља 27. децембар 2020.
Број 38471 година CXVII

Основана 1904. године
Оснивач Владислав Рибникар

Примерак
50 динара ***

БАЛКАНСКИ ЕВЕРГРИН
Александар Айосиловски

Ријалити,
сlobodna
територија

стр. 6

За улазак
у Словенију
не важи
српски ПЦР
тест

стр. 5

РЕФОРМА ЈАВНЕ УПРАВЕ УЗ
ПОДРШКУ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Стварамо управу по
мери свих грађанки и
грађана Србије

стр. 16

РАЗГОВОР НЕДЕЉЕ:
ГОЈКО ПЕРОВИЋ,
ректор Богословије „Светог
Петра Цетињског“ на Цетињу

Фото: Митрополија црногорско-приморска

ТЕМА НЕДЕЉЕ: ЗАШТО НАМ ДЕЦА НЕ ПОЗНАЈУ СРПСКИ ЈЕЗИК

Фото: Д. Жарковић

Повећање броја часова, популаризација предмета, бољи статус и мотивација професора, мање ученика у одељењу – део су решења која предлаже струка

Миленија Симић Миладиновић

П ретравају градиво, јуре оцене, а на најважнијем националном тестирању из крај основног образовања сустигне их незнање – у најкраћем, то је слика ћачких домета у раму овдашњег школства, изнијансирана оскудицом елементарног знања српског језика и књижевности и сивилом статуса матерњег језика. А каква је школа, такво је и друштво. Ово наше може да се похвали изванредним успехом генерације која је из клупа осмогодишњица изашла у јуну ове године. Наиме, у њој је безмalo половина одлика, сваки пети ћак са свим петицама, сваки седми носилац дипломе „Вук Каракић“. Да се, ипак, вала уздржати од хвалоспева опомињу барем две чињенице. Прва је да међу 1.000 осмогодишњица исте генерације има око 140 вукова-

ца и једва петоро (ако не заокружимо на цео број, то је 4,6) кадрих да без грешке реше тест из српског језика на малој матури. Друга сведочи да је просечан успех осмогодишњака из овог предмета (11,18 од могућих 20 поена) најлошији откако завршни испит за крај основног образовања чине три теста без познатих питања. Струка указује да су поражавајући резултати очекивани каменчић који се уклапа у мозаик тескобе од прворазредног школског и национальног значаја.

Др Рајна Драгићевић:
Делија није
само навијач
„Црвене звезде“

стр. 11

– Уколико функционално не описемо ђаке, остаће нам мало или нимало од наше културе језика и културе мишљења. Један од кључних узрока недовољне функционалне писмености, ако искључимо часне изузетке, јесте неквалитетна настава српског језика. Резултат су ученици који на пријемним испитима не знају писану ћирилицу. Не знају да сроче језичко-стилски коректан имејл или молбу. Студенти не знају да напишу реферате и семинарске радове, плаћају агенцијама да то раде за њих. Бране дипломске, мастерске и докторске радове само зато што су им и ментори недовољно писмени да уоче бројне недопустиве језичко-стилске пропусте – упозорава проф. др Александар Миладиновић, управник Катедре за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета Универзитета у Београду.

странице 10, 11 и 12

Новица Ђурић

Црква очекује спровођење резултата последњег референдума о Закону о слободи вероисповести (а то су управо били претходни парламентарни избори) и да растерети наше друштво даљих тензија, држени се принципа „цару царево, а Богу божје“. После тога, у Бога се надам, да ће нам дати снаге и разума да свако од нас у поштовању, разумевању па и сарадњи тима где је потребно, наставимо својим путем, како у интервјуу за наш лист Гојко Перовић, ректор Богословије „Светог Петра Цетињског“ на Цетињу, одговорајући на питање шта очекује цркву од будуће власти, шта ће тражити зауврат и како се брани од приговора да је главни кадровњак премијера Здравка Кривокапића.

– Није добро да државу да она „оснива“ или преузеју цркве, нити цркви треба нити јој је на корист да се бави државном управом. То је моје истинско уверење, па бих радио против самога себе, сопствених идеала и вредности, ако би, не дај Боже, и стоти део била истина оно за шта ме оптужују неки људи који су очигледно изгубили сваки контакт с реалношћу. Зашто су га изгубили, није на мени да судим. Нека им је Бог у помоћи.

страница 7

ИЗ ИСТОРИЈЕ НАШЕГ ЛИСТА

Како је „Политика“
вратила препис
Душановог
законика у Београд

Димитрије Буквић

Да није било „Политике“, један драгоцен примерак српског националног блага не би данас био у Београду, већ би вероватно осванио на полици неког немака колекционара антиквитета. Реч је о Призренском рукопису Душановог законика из 16. века, вероватно најпотпунијем препису најзначајнијег српског средњовековног правног документа. Захваљујући нашем листу, рукопис који је у току Првог светског рата мистериозно нестао из Србије, враћен је 1934. године у Београд, и то из Немачке, где је понуђен на продају у једној тамошњој књижари.

Заслуге за то припадају Лазару Линићу, тадашњем новинару наше куће. Све је почело његовим чланком у „Политици“ 12. новембра 1933. године.

страница 8

ДАНАС

€ 117,5704 дин

www.politika.rs

redakcija@politika.rs

ДАНАС
-1°/6°

СУТРА
7°/11°

ISSN 0350 - 4395
ЦИРКА ГОРА 0,75 ЕУР;
РЕПУБЛИКА СРПСКА 1,20 КМ;
ХРВАТСКА 8,00 КН;
МАКЕДОНИЈА 45,00 ДЕН;
СЛОВЕНИЈА 1,00 ЕУР;
ФЕД. БИХ 1,20 КМ;

Саша Димитрићевић
9770350439034

Пророчанство

Ако би се било који час додао, други мора да се одстрани

Повећање броја часова српског језика и књижевности, и поред најбоље жеље, не може бити последица декларације ако се не уради озбиљна студија о реализацији и одрживости. Недељни број часова (оптерећење ученика) одређен је законом – и сада је на максимуму

Дејана
Милићић Субић*

разовани у Србији, па и професори универзитета, знања и вештине усвојили су уз постојећи број часова. Додуше, културни друштвени модели били су другачији.

Повећање броја часова српског језика и књижевности, и поред најбоље жеље, не може бити последица декларације, нити настојања свих великих културних институција ако се пре било каквих наглих решења не уради озбиљна студија о реализацији и одрживости. Недељни број часова (оптерећење ученика) одређен је законом – и сада је на максимуму. Да би се било који час додао, неки други мора да се одстрани. Ако пренебрегнемо податак да би то изазвало огромне промене у наставном кадру, морали бисмо се озбиљно позабавити кључним питањем: које то компетенције захтева закон, те које предмете можемо уклонити да би се ослободило место за часове српског. Друга могућност, нешто компликованија, такође је изводљива уз промену закона и повећање броја часова. Школе би, у том случају, морале прећи на једносменски рад, а ученици би, онда, могли имати и девет часова на дан. Наравно, и овде би било неопходно урадити озбиљну студију о одрживости и изводљивости.

Најзад, могућност да се делови (фрагменти) наставе и учења српског језика и књижевности савлађују у оквиру ван-

олемика о статусу српског језика и књижевности, ових дана започета на насловним странама „Политике“, важна је за образовни систем и друштво у целини. Свако озбиљно вредновање једног од најважнијих система у Републици Србији добро дошло је у јавности уколико му се приђе на вљањ и добронамеран начин. Сви текстови полазе од лоших резултата на тесту из српског језика и књижевности на завршном испиту школске 2019/2020. Заиста, ученици су на овом тесту остварили просечно 11,18 поена (готово 0,70 мање након претходне године).

Да ли ови подаци сликовито говоре о томе како се образовни систем урушава и пропада? Треба ли додати понеку теорију да се то „намерно ради како би се урушио српски национални идентитет и створиле генерације које неће стечи никакво знање нити способност да донесу будућност сопственој земљи“? Или је боље питати какви би се резултати добили да су тестиране способности, знање и учинак било ког становника Србије у једној, у сваком погледу, посебној години која је обележена стрепњем, несигурношћу, страхом и одсуством мотивације. Познато је у педагогији да спољашњи услови и те како утичу на способност учења.

Фото: Д. Јевремовић
Професори на факултетима се жале да им из средњих школа стижу све неписменије генерације студената

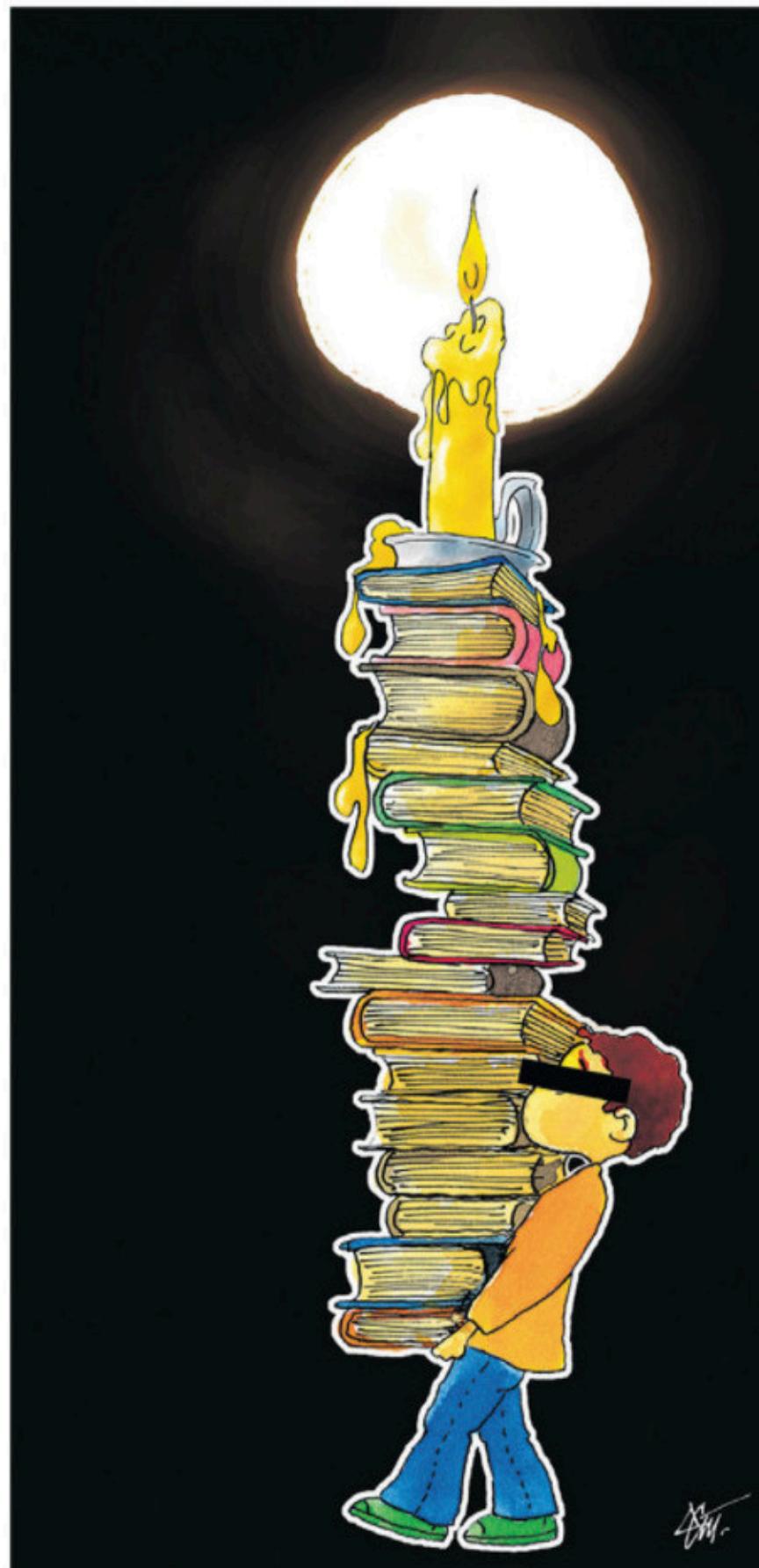
Да ли је српском образовном систему потребан нови приступ? На ово питање, верујем, сви би потврдио одговорили, али би се решења толико разликовају да би се тешко нашао заједнички император. Једно од питања које, не без разлога, све чешће поставља стручна јавност јесте – повећање броја часова српског језика и књижевности, јер овај предмет носи национални и културни идентитет и основаје за успешно овладавање исходима и међупредметним компетенцијама прописаних законом.

Завод за унапређивање образовања и васпитања је подржao декларацију о неопходности повећања броја часова српског језика и књижевности. Прве интеркатедарске србистичке конференције, али је и тада скренуо пажњу да је у реализацију ове идеје потребно кренути промишљено и уз опсежну јавну расправу. Наиме, број часова српског језика и књижевности (иако мањи у односу на неке друге земље) део је традиције српског образовног система. Об-

наставних активности већ постоји (секције, изборни програми, допунска и додатна настава), али су овакви облици рада препуштени школама и њиховим програмима, креативности и иницијативи.

Дакле, решења има – питање је добре воље и још бољег промишљања. Свима је у интересу да имамо ученике који ће се с поштовањем односити према материјем језику и култури, који ће умети да процене значај српске културе и њене међусобне везе и односе са другим културама, да критички увиђају и вреднују појаве. И, при том, да наставници буду самостални креатори методичких и дидактичких алата у настави. Пре свега су нам потребни учитељи, наставници и професори који су вољно одабрали овај позив и који су образовани на наставничким факултетима.

*Координашор комисије ЗУОВ-а за израду и прегледа наставних планова и програма српске језика и књижевности

Са прве стране

Како наглашава, једном и коначно, предмету српски језик и књижевност треба понудити онолико простора у настави колико га имају други материји језици у цивилизованим земљама Европе, а то је неупоредivo више након што га има данас.

– Не смејмо наседати на трик-питања попут већ лансиралих: „Шта од предмета избацити на рачун повећања броја часова српског?“ или „Да ли ће нам деца по цео дан бити у школи?“ Она стизу из исте кухиње која је и до сада покушавала број часове српског језика не да повећа, него да смањи! Има те потуљене тактике, зајраво борбе против српског језика. Треба наћи меру између две струје – указује Милановић.

Ученици на пријемним испитима не знају писану ћирилицу. Не знају да сроче језичко-стилски коректан имејл или молбу, нити иједан од једноставних жанрова свакодневног изражавања. Студенти не знају да напишу реферате и семинарске радове

Да је статус српског језика потребно преиспитати на свим нивоима образовања, сагласни су врсни србисти, наши саговорници, међу њима и проф. др Весна Ломпар, председник Друштва за српски језик и књижевност Србије. Повећање броја часова у школи је нужан, али не и довољан, услов да се положај српског језика унапреди, примењује она, и међу важне услове сврстава бољи статус професора и популаризацију овог предмета.

– Један од начина је да се од наредне године, по угледу на манифестију „Мај – месец математике“, март

Драган Стојановић

РЕАГОВАЊЕ ПРОГРАМСКОГ ОДБОРА ПРВЕ ИНТЕРКАТАДЕРСКЕ СРБИСТИЧКЕ Ситуација је тежа него што показују

Представници свих србистичких катедри у Србији, Републици Српској и Црној Гори сматрају да би повећање броја часова у основној и средњој школи био први велики корак, и стварни и симболички

редакцију поводом (не)очекиване вести о катастрофалном незнанцу српског језика код основаца, коју смо објавили на насловној страни „Политике“.

Аутори писма, међу којима је и професор Јовановић, подсећају да су српски филологи одавно упозоравали јавност да ће доћи до оваквих и још горих последица.

„Ситуација је још тежа него што се види из наших декларација и него што показују резултати завршног испита основношколца. Број часова у плановима, начин и садржај наставних програма, ситуација у уџбеником издаваштву, однос Министарства просвете, његових заводи и Националног просветног савета, утицај невладиног сектора на програме и уџбенике, потискивање ћирилице и неспримност државе дастане из свог писма и своје културе, медијско и свако друго окружење које говори нашој деци и младим људима да познавање српског језика и није толико ни важно, преименовање српског језика у 'наш' и 'заједнички' итд, међусобно су повезане теме које траже наш систематски одговор. Повећање броја часова у основној и средњој школи био је први велики корак, и стварни и симболички.“

„Ситуација је још тежа него што се види из наших декларација и него што показују резултати завршног испита основношколца. Број часova у плановима, начин и садржај наставних програма, ситуација у уџбеником издаваштву, однос Министарства просвете, његових заводи и Националног просветног савета, утицај невладиног сектора на програме и уџбенике, потискивање ћирилице и неспримност државе дастане из свог писма и своје културе, медијско и свако друго окружење које говори нашој деци и младим људима да познавање српског језика и није толико ни важно, преименовање српског језика у 'наш' и 'заједнички' итд, међусобно су повезане теме које траже наш систематски одговор. Повећање броја часова у основној и средњој школи био је први велики корак, и стварни и симболички.“

Овим речима др Александар Јовановић, професор Учитељског факултета у Београду, председник Програмског одбора Научно-образовно-културног центра „Вук Карапић“ и члан Програмског одбора Прве интеркатедарске србистичке конференције сумира писмо које је ових дана стигло у нашу

Чувари памћења и културе

Српски филологи подсећају да материјни језик и књижевност јесу највреднија духовна добра једнога народа, чувари његовог памћења и културе. Зато материјни језик никада није само средство комуникације (као што се, неретко, чује), он је носилац наше колективне и индивидуалне меморије које се међусобно допуњују и снаже. Језик и књижевност су у темељима не само личног него и националног и културног идентитета, једино се кроз континуитет српског језика и српске књижевности може пратити континуитет културног развоја српског народа – од Светога Саве до данашњих дана. Српски језик и књижевност су наша културна и духовна вертикалa.

ЈУРЕ

ОЦЕНЕ, А НЕ ЗНАЊЕ

Знање српског изражено матурским поенима до 2017. године ишло је узлазном путањом

Отако завршни испит за крај основног образовања чине три теста (матерњи језик, математика и комбиновани) са непознатим задацима, најлошији успех из српског језика и књижевности ћаци су постигли у јуну ове године

Школска година	Просечан број освојених бодова, од могућих 20
2019/20.	11,18
2018/19.	11,92
2017/18.	11,99
2016/17.	13,47
2015/16.	12,88
2014/15.	12,50
2013/14.	11,51

прогласи месецом српског језика. Да се широм Србије уприличе изложбе, радионице, трибине, предавања...

Научнолупарни садржаји могли би обиловать задацима који би ћаке наводили да развијају сопствено језичко осећање и логичко мишљење, тражећи скривене проблеме у вези с различитим нивоима српског језика: правопис, фонологију, морфологију, творбу речи, лексикологију, семантику и синтаксу. То би ученицима причињавало задовољство и појачавало унутрашњу мотивацију за учењем. Једнако је важан подстицај наставницима, људи су потпуно демотивисани. Треба унапредити статус професора, свакако материјално, али и што се тиче стручног усавршавања и нарађивања – сматра Ломпарова.

Последњих година педагошке науке и развијеније државе померају фокус с ученика на наставника, управо да би ћаци више научили. Усавршавање у нашим просветним круговима често није омиљени део после. Формално се скупљају сати, бодови, сертификати и уврежено је погрешно мишљење да усавршавање значи повећање знања из неке предметне области, иако му је окосница унапређење наставног процеса. Указује на то др Златко Грушановић, директор Завода за унапређивање образовања и васпитања. По његовом мишљењу, наставник је кључ непrekидног развоја образовања. Само добар наставник може да научи неког нечemu. Так-

Србија је земља са најмањим фондом часова матерњег језика у региону

питање: „Шта сам данас ново научио?“ Само тада „народ неће пропасти“, како каже Вук С. Каракић, а образовање ће се практично саморазвијати – разјашњава Грушановић.

Такав један професор српског језика и књижевности, што воли да учи и усавршава се, ради у Четрнаестој београдској гимназији. Зове се Владимир Милојевић. За наставу којом под-

стиче ћаке на активно учење и стваралаштво првонаграђен је признањем „Проф. др Милија Николић“. Он истиче да читалачке навике гимназијалаца нису тако рђаве, али на студије одлазе функционално полуптисмени.

– У говору користе реторске шумове, не препознају говорне ситуације у којима жаргон није прихватљив, знатно крше академатску норму, а почесто нису у стању да исправно испуне најобичнији образац. Због тога су ученици најмање криви. Стручна јавност одавно упозорава да је Србија земља са најмањим фондом часова матерњег језика у региону, али та чињеница као да никога не интересује. Систем је озбиљно заказао. Рад са од 30 до 36 ученика у учоници далеко је од најкавалитетнијег. Морало би бити мање ћака у одељењу. Реформа је козметичка. Наставни план и програм није значајније унапређен – казује Милојевић.

Реформа не подразумева да се плани и програми, одвећ претрпани часовима и градивом, још допуне. Неславно се завршавају и покушаји да се из њих нешто избрише, о чему сведочи повратак отписаних класика у гимназијску лектиру, после буре у јавности. Резултат овог покушаја унапређења наставе био је аргументовано враћање књижевних дела која су претходно, једногласно, из програма изостављена.

Ход по оштрици матерњег језика крајње је опасна игра за просветне ауторите у којој се погрешке плаћају ценом постојања једног народа. Струка зато вапи за детаљним преиспитивањем гипкости школског распореда, плана и програма наставе и учења. Трага за одговорима да ли и на који начин оптерећење ученика може да се смањи, а да се више пажње, простора и времена посвети српском језику и књижевности као предмету над предметима. Најзад, очекивања су да се стручном дебатом изнедри конкретан предлог утемељен на ширем консензусу – тако да не направи карамбол у распореду, не изазове гнев родитеља због преоптерећења ученика или негодовање наставника због неправедне прерасподеле после.

КОНФЕРЕНЦИЈЕ НА ПИСАЊЕ „ПОЛИТИКЕ“

результати завршног испита

Српски филолози захтевају реафирмисање школе као угледне установе

ника и професора, свесних своје улоге и мисије, настава српског језика и књижевности није у могућности да у потпуности остварује вишеструку и изузетно значајну улогу: да изграђује темељна граматичка знања и усвајање функционалне писмености код ученика, да негује њихову лубав према чи-

ке онемогућава да у потпуности стичу знања и ужијавају у лепоти свога језика и књижевности.

У писму се истиче да повећање броја часова није синдикално, па ни само у жејструично питање, него основни обазорни и идентитетски чинилац, као што је у свим европским земљама.

Због свега овога, српски филолози захтевају реафирмисање школе као угледне установе, враћање достојанства професорима, суштинске измене наставних планова и програма, национално одговоран закон о уџбеницима, угледни статус Министарства просвете, које неће служити за партијска поткусирања него ће бити место које у себи и око себе окупља најумније људе нашеј народе.

„Иза ових декларација, које су подржали својим наставним, научним и људским искуством представници свих србијских катедри на свим филолошким, филозофским, учитељским и педагошким факултетима у Србији, Републици Српској и Црној Гори, укључујући и представнике Института за српски језик САНУ и Института за књижевност и уметност у Београду, стоји дугогодишње увиђање наше језичке, књижевне и идентитетске ситуације сједињено с дубоком стручном и националном забринутошћу. Не можемо се овде утешно позвати ни на стих великог песника Љубомира Симовића 'Биће добро ако не буде горе', јер горе тешко да може бити. Односно, то горе које би дошло једино би могло да значи убрзани, а трајни нестанак једног народа и његове културе. Није немогуће ако се ништа не промени.“

С.Г.

Делија није само навијач „Црвене звезде“

За неке дванаестогодишњаке „неимар“ је „човек који не мари“, „паша“ је „лукавац“, „рит“ је „неко пусто место“, „терзија“ је „неки тежак човек“, а „тока“ – „неко глуп“ или „ципеле“

Рајна Драшћевић*

Анкета коју је спровела једна професорка српског језика показала је да се њени дванаестогодишњи ученици једва сећају лексике коју су у годину дана раније прочитали у својим читанкама за пети разред. Показало се да

две трећине шестака не зна шта значи „неимар“, више од половине ученика има нејасну представу о значењу име-нице „император“, трећина ћака не разуме значење речи „рит“, а сваки пети не зна шта су „одаја“ и „чанак“. За неке дванаестогодишњаке „делија“ је искључиво „навијач Црвене звезде“; „неимар“ је „човек који не мари“ или „човек који нема новца“ или „нерадник“ или „врста звери“ (!); „паша“ је „лукавац“ или „отац“ или „деда“ или „ластир“; „рит“ је „село“ или „неко пусто место“ или „дрвени мост“ или „салаш“; „терзија“ је „неки тежак човек“, а „тока“ – „неко глуп“ или „ципеле“.

Забрињавајуће несналажење у српском језику нашој деци отежава и савладавање других предмета. Познато је да метафору не користе само писци уметничких текста већ да је она погодна и

треншњу.“ Дакле, „не би ли“ неким нашим ученицима значи „да не би“. Потошне разумеју реченицу, не могу правилно да анализирају ни смисао текста.

Ови примери, као и многи други, указују на чињеницу да недостатак језичке културе и са узрастом неусклађен

језички развој ученика изазивају проблеме у савладавању свих школских предмета, јер је веза између језика и мишљења снажна и неспорна, без обзира на различите приступе овом питању у психолингвистици. Има, наиме, научници који заступају Сапир-Ворфову хипотезу, по којој језик структурира мисаоне процесе, а има и оних који следе Пијажеову когнитивистичку оријентацију и тврде да процес усвајања језика почиње тек пошто се окончја сазнајни процеси сензороторног стадијума. Нешто касније, свако ново усвајање бива омогућено посебним сазнајним напредовањем. У оне који не верују у тврђу да смо у стању да користимо језичке структуре тек онда када њима сазнајно овладамо спадају и следбеници Н. Чомског, који сматрају да је развој језика условљен

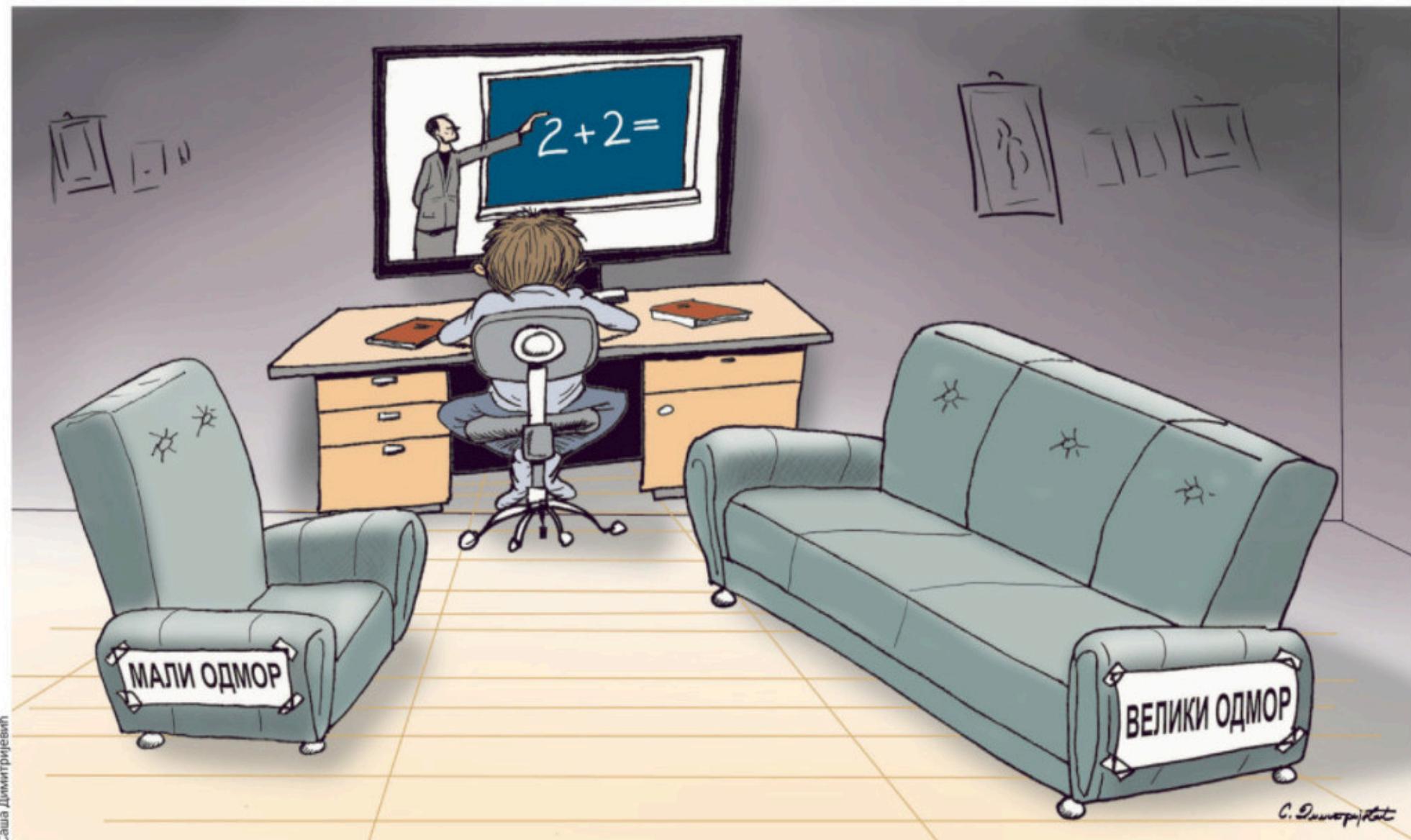
Ученици лоше владају и реченичним конструкцијама

зат научни стил, али неки ученици су, читајући лекцију из историје за шести разред, помислили да „јерес“ значи „коров“, јер су у уџбенику прочитали да се у Босни „укоренила јерес“ и да су угаријски краљеви „спаљивали јеретике“, па је „јерес, на крају, била искорењена“. Једанаестогодишњи ученици је био увеђен да се географске карте праве искључиво од пластике, јер је у свом уџбенику за географију прочитао да се на картама „изохипсама и бојама приодаје и сенччење, и тако се добија веома пластичан приказ рељефа“.

Ученици лоше владају и реченичним конструкцијама. Испоставило се да је многим петаџинама несхватаљива конструкција „одузети од“. На тесту из математике имали су задатак у којем се од њих тражило да одузму неки израз од броја 100. Готово сви ученици тог одељења поставили су задатак тако што су прво навели израз, а затим су одузели број 100 од њега. Они, просто, не разумеју језичку конструкцију реченице којом је исказан задатак и не знају да га реше зато што га не могу правилно поставити. И са лекцијом ученици имају муке. Реченицу „Попео се на дрво не би ли убрао трешњу“ из књиге „Мој дека је био трешња“ једна одлична ученица овако је разумела:

„Попео се на дрво да не би убрао генетским и другим биолошким факторима, али ни они не споре везу између когнитивног и језичког развоја. Како би ученици брже и успешније овладали језичком структуром и лексиком српског језика, а тиме поспешили и развој својих когнитивних способности, што би им омогућило напредовање у савладавању свих школских предмета, а то би, даље, у суштинском смислу подигло образовни систем у целини, важно је унапредити наставу српског језика у основној и средњој школи. Први корак ка томе јесте увећавање недељног броја часова српског језика као школског предмета и/или увођење изборних предмета у вези са наставом српског језика. Ове мере, међутим, не би биле довољне ако се настава српског језика не осмисли пажљиво и не усклади са потребама времена у којем живимо, а то значи да је важно усредсредити се на помоћ ученицима да овладају апстрактним односима унутар језичког система, али и на бригу о томе да им се олакша сврсисходно коришћење разноликих извора информација и тумачење непосредних и прикривених порука које се преко њих преносе у савременом свету.“

*Редовни професор на Кафедри за српски језик са јужнословенским језицима Филолошког факултета у Београду

Српски језик је врло комплексан, а поражавајући резултати ученика условљени су низом околности међу којима су, најпре, ванредна ситуација и настава на даљину, поклоњене оцене и лажна слика заслужених резултата. Дигитализација по сваку цену, без садржаја, такође је један од узрока. Проблем је и произвољни приступ у спровођењу наставе

Требало би чути глас практичара из учионица

Важно је ограничити емитовање ријалити програма на националним фреквенцијама, као и све садржаје који промовишу говор мржње, насиље, нетрпљивост, агресивност и нетолеранцију према онима који другачије мисле

Проф. др Башко Сувацић*

Фото: Љубиша Ђорђевић

Реформа образовања мора бити процес који почива на искуству, знању, модернизацији и континуитету. Само дугорочним стањем о језику језик ће постати кадар да се стара о нама. Самосталним мотивисањем ученика да читају и усвајају знање о књижевности бићемо сигурни да ће наша деца бити бољи људи него што смо ми то данас. Због тога смо, поред Републичког такмичења из српског језика и језичке културе у Тршићу, у Друштву за српски језик и књижевност Србије пре десет година покренули Књижевни олимпијаду као Републичко такмичење из књижевности које се одржава, симболички, у Сремским Карловцима.

Јавна расправа о реформи школства у Србији мора се водити са релевантним саговорницима из праксе, стручних друштава, Завода за вредновање и Завода за унапређивање квалитета образовања, члановима и тимима Националног просветног савета, представницима Министарства просвете, науке и технолошког развоја, члановима комисија за реформу планова и програма за основне и средње школе и гимназије, стручном јавношћу. На Републичком зимском семинару Друштва за српски језик и књижевност Србије већ деченијама се воде јавне расправе о актуелним питањима наставе и положају наставника српског језика и књижевности у Србији.

Треба наћи баланс између садржаја наставних планова и програма и методично-методолошких питања њихове реализације: завршног испита у основним и средњим школама, стандарда за крај средњошколског образовања, досадашњих искустава и резултата у примени стандарда за крај основношколског образовања; питања компетенција професора, усклађености стандарда и планова и програма и сл. Уважавати сталну потребу и неопходност усаглашавања теорије и праксе у настави. Чути глас професора-практичара из учионица, са практичним проблемима из наставе, од питања усклађивања стандарда и програма за старије разреде основне школе, концепција уџбеника у основним и средњим школама надаље. Упорно и систематично развијати језичку и културу говорног изражавања, неговати ћирилицу као идентитетско писмо.

Настава српског језика и књижевности мора бити један, јединствен и недељив предмет. Неопходно је уважавати функционалну корелацију језика и књижевности у настави. „Језик иде куд хоће, али слуша шта ће му књижевност пришапнути. Без Дантеа не би било

уједначеног италијанског језика”, вели Умберто Еко. Доиста, шта би било са српским језиком без Светог Саве, Мркаља, Доситеја, Вука, Његоша, Андрића, Црњанског?

Настава српског језика и књижевности има за циљ да развије креативно мишљење код ученика, и мишљење уопште; да негује здрав такмичарски дух, и дух уопште; подстакне равноправност знања, и знање о равноправности; поучи поштовању традиције и традицији поштовања међу људима. Али и да уведе ученике у лепоту материјног језика, у важност националних предмета за свеукупно формирање личности и њихову улогу у друштву. Неопходно је фокус друштвене пажње усмерити на просветног радника, наставника, као носиоца образовног процеса.

Важно је ограничити емитовање ријалити програма на националним фреквенцијама, као и све садржаје који промовишу говор мржње, насиље, нетрпљивост, агресивност и нетолеранцију према онима који другачије мисле. Повећати број часова српског језика и књижевности у настави. То је наш темељ, то је залог наше будућности. Не дозволити ревизију програма чији би крајњи циљ био да се подвргну ревизији историјске и националне одлике књижевних дела и поништавање универзалних хуманистичких вредности које су у њима оличене. Водимо рачуна да је народна књижевност наша истинска, можда и једина класика. Темељ. Неизоставни део светске књижевне и културне баштине. Као што су то српски манастири. Као што су то Хомер, Данте, Толстој, Шекспир, Гете.

Приликом одређивања планова и програма треба водити посебно рачуна о свеукупном и интегративном српском језичком, духовном и културном простору (Владан Десница, Бранко Ђорђић, Петар Коџић). Такође, о јужнословенском културном контексту, у прошлости као и данас (Матош, Иван Горан Ковачић, Крлежа). Задржати концепт нелинеарног усвајања знања, дијалога међу епохама и функционалног модернизовавања програма.

Не треба делити уџбенике и издаваче на стране и домаће, патриотске и непатриотске, већ искључиво на квалитетне и неквалитетне. Треба бринути о њиховом квалитету, поштовању стандарда и образовних исхода, постићи стандард да аутори и рецензенти уџбеника буду најеминентнији стручњаци у областима којима се баве.

*Управник Кайшегре за српску књижевност југословенским књижевностима Филолошкој факултету УБ

Лош резултат на испиту је заједничка одговорност

Одвећи оскудан ауторитет просветних радника поткопавају важећи правила-ници по којима, како доћаравају наставници, двојке постају четворке, тројке петице, а заиста одлични ћаци губе мотивацију и све их је теже приволети да иду на такмичења. А кад на завршном тесту испива не знање одликаша са поклоњеним подстицајним оценама, за лош резултат окривљују се професори што ћаке нису научили, исти они чије реалне оцене, неретко, волшебно нарастају под притиском родитеља.

— Српски језик је врло комплексан, а поражавајући резултати ученика условљени су низом околности међу којима су, најпре, ванредна ситуација и настава на даљину, поклоњене оцене и лажна слика заслужених резултата. Дигитализација по сваку цену, без садржаја, такође је један од узрока. Проблем је и произвољни приступ у спровођењу наставе, неинтегративан, без корелације међу предметима. На пример, основници уче актив и пасив из енглеског језика, пре него из српског, као и значење падежа из немачког, пре него из материјног језика – појашњава Данијела Квас, наставница српског језика у новобеоградској осмоделотки „Душко Радовић“.

Као много њене колеге и она примећује да сваки пут кад је процена знања и напредовање ученика реална, а не значи петица или четврткора, сматра се да наставник ложијом оценом ученике кажњава. Зато истиче да деца јесу најважнија, да су излишне поделе око заједничког циља – знања материјног језика и квалитетног образовања уопште.

— Одавно је престала потреба за допунским радом, јер деца, углавном, немају мање оцене од тројки. Упросечили смо ћаке, готово изједначили даровите и оне мање талентоване. Изостаје мотивација код најбољих ученика да одлазе на такмичења, јер они свакако имају пет, а осим похвалница нема других награда. Најпосвећеније колеге су демотивисане. Њихова постигнућа и успеси остају незапажени. Планови су преамбициозни, градиво преопширно, распоред крат, понекад ми се чини и стварима које нису неопходне за функционално образовање.

- Нашој деци је српски други језик. И то је О кеу.
- Осмаци су укупно добили кеца из материјног језика. Оца им очињег.
- Одсад ћемо учити само два језика: идеолошки руски, а практични енглески.
- Српски језик је врло тежак за странце. Зато деца богатијих родитеља уче стране школе.
- Деца уче српски онлајн. Од Шојића.
- Да није „Фејсбука“ и „Тик-тока“ деца би заборавила да пишу и читају.
- Један „вечерњак“ се жали: Положио сам граматику, али сам пао из писци.

М. Симић Миладиновић

вање. Не стижемо усмено да испитамо ћаке. Правилници нас обавезују да мотивишимо децу високим оценама, па деца имају искривљену слику о свом знању. Чинимо све у корист ученика, али нисам сигурана да на тај начин чинимо добро – доћарава наставница коју основци широм Србије знају са ТВ часова.

Лош резултат на завршном испиту, у не складу са закључним оценама на крају основног образовања, по њеном мишљењу није појединачна одговорност ни наставника ни деце, већ целокупног друштва. Примећује да ослањајући се на приватне часове, ћаци не долазе у великому броју на бесплатну припремну наставу која се готови

„ Данијела Квас

Упросечили смо ћаке, готово изједначили даровите и оне мање талентоване

во без изузетка одржава у свакој школи. За матурске задатке каже да нису тешки и да се чак чини да се оним најлакшим, којима се проверава основни ниво знања, потпуноје интелигенцији ученика.

— Заједничка је одговорност због нереалних оцене и лажне слике знања. Па ипак, правооптужени за лош резултат осмака на малој матури су они који их нису научили. Истина је да се ћацима излази у сусрет дотле да и вуковци имају неколико поклоњених петица. Другачије би било кад би нас штитио закон и вратио нам право да и васпитавамо децу, када би нам вратио дефектологе у школе да помогну инклузивној настави. За подршку ученицима са сметњама у развоју предметни наставници су курсисти, а то је наука за коју имамо факултетски образоване колеге потребне у свакој редовној школи. Пре свега, значило би кад бисмо повратили углед и достојанство а наш труд био награђен високим платама, које су сада срамно ниске – оценује Данијела Квас.

М. Симић Миладиновић

КАРЛОВ УГАО

- Управник Кайшегре за српску књижевност југословенским књижевностима Филолошкој факултету УБ
- Један „вечерњак“ се жали: Положио сам граматику, али сам пао из писци.
- Џони Џонс је српски певач и глумац.
- Један „вечерњак“ се жали: Положио сам граматику, али сам пао из писци.

Драгутин Минић Карло